

писки със себе си, защото тази част на зурната е най-уязвима и често се налага да бъде подменяна при продължително свирене.

Според зурнаджийи *писките* са много важна част на зурната, защото “писката ко ти отговара, ше свириш, ко не отговара – нищо няма да свириш” [М.К., с. 26]. Трябва да се намери *писка*, която *уйдисва* – дава хубав тон на зурната. Ако *писката* не е добра, дори зурната да е хубава, не звучи добре: “се едно най-убавата кола да имаш, ама да немаш хубав бензин” [Д.К., 10/2001, с. 34].

Обикновено две-три *писки* с *медник* и игла за почистване се закачат със синджирчета на метален накит (*нарида, аски, чапрази*) върху гърдите на музиканта, заедно със сини мъниста против уроки, сребърни брошки, зъби от животни. Този зурнаджийски атрибут съчетава утилитарни (да са под ръка резервните *писки*) с естетически и апотропейни функции. По-рядко резервните *писки* се носят от музикантите в кутийка, прибрана в джоба.

ВИДОВЕ ЗУРНИ

В България се срещат различни зурни. Съществува уникална сбирка от народни инструменти, представени и закупени от Първото българско земеделско-промишлено изложение в Пловдив през 1892 г., която се съхранява в Етнографския институт и музей в София. Тя е съдържала 116 музикални инструмента, от които днес са запазени 42 (останалите са изгорели при бомбардировките над София през 1944 г.). Сбирката е била обект на научен интерес, но зурните в нея не са описвани (само се споменава, че са били 3, от които са съхранени 2), вероятно защото са приемани за турски инструменти [Вакарелски, Примовски, 1956]. Всъщност в Инвентарната книга на Етнографски музей има описани 7 зурни, 5 от които са постъпили от Пловдивското изложение (Инв. № 7271-7275, с Вх. № 85/ 30.06.1893 г.), а 2 – по-късно. В наличност в момента са 2 – № 7273 от Пловдивското изложение и № 7277 с неизвестен произход. Двете зурни се различават много от познатите в Югозападна България, по-малки са като размер (с дължина на корпусите съответно 321 и 256 мм) и напомнят на турските зурни, описани от Пикен [Picken, 1975:485-508]. Както е известно, на Пловдивското изложение Пиринският край не е представен, тъй като по това време не влиза в държавните граници на България и зурните в сбирката не са оттам. От Инвентарната книга става ясно, че някои от тях са направени или купени от майстори от с. Крапчене, Фердинандска околия (Монтанско) и с. Градища (вероятно с. Градище – има няколко села с такова име в Ловешко, Варненско и Софийско) [Фонд ЕИМ, Инв. № 7271 - 7277].

Все пак в музейни сбирки се срещат зурни от Югозападна България, които са различни помежду си и могат да служат за сравнение със съвременните. В Етнографския институт и музей се съхранява сбирка от музикални инструменти, собственост на Института за изкуствознание при БАН. В нея под №130 присъства “зурна от тъмнокафяво дряново дърво” с *башлък*, без *писка*, без информация от къде е и от кого е правена. Тази зурна е ползвана като илюстрация в почти всички публикации за инструмента (Енциклопедия България, цитираните органоложки книги на В. Атанасов и М. Тодоров и др.) и е като зурните от снимките на петрички зурнаджийи, публикувани там. По форма и размер напомня наблюдавана от нас преди 10 години стара зурна, принадлежала на дядото на кавракировски свирач. Дължината на корпуса